

WENEN VAN GELUK

Wenen van geluk

Samenstelling Peter Bogert en Marcel Stephan

Nieuw Amsterdam *Uitgevers*

Dit boek is tot stand gekomen op initiatief van Peter Bogert
en Marcel Stephan. Zij dragen het op aan hun ouders:

Corry Bogert-Hordijk (24 oktober 1946 – 7 november 2011)

Jan Bogert (26 november 1946 – 30 oktober 2014)

en

Greet Stephan-Uriot (23 april 1938 – 4 februari 2004)

Gerhard Stephan (19 januari 1939 – 16 december 2014)

© Samenstelling Peter Bogert en Marcel Stephan 2015

De rechten op de afzonderlijke verhalen berusten bij de betreffende auteur

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Gogme Web Services

Foto omslag © ANP Foto/ Toussaint Kluiters

NUR 480

ISBN 978 90 468 1944 9

www.nieuwamsterdam/wenenvangeluk

www.wenenvangeluk.nl

Inhoud

Voorwoord – door Louis van Gaal	7
Willem Visser – Weinig woorden, behalve die ene keer	11
Menno Pot – Nog even een klassieker	19
Erik van Wijk – De Coolsingel liep toch vol	27
Ron Schiltmans – Jari	33
Annemarie Postma – ‘Milan, Milan, who the fuck is Milan?’	41
Paul Onkenhout – Zeer consequent, eerlijk en direct: Louis van Gaal en het begin	49
Marcel Stephan – Bus 11 naar Wenen	57
David Endt – Tussen Sachsengang en Prater	63
Graham Turner – Een lange reis naar Wenen	75
Thomas Rijsman en Marcel Stephan – Danny Blind met propjes wc-papier in een kleedkamertoilet	79

Arthur van den Boogaard – Terugkijken in tijden van YouTube	87
Thomas Rijsman – Slowmotion	97
Nicky Samsom – Tramhokje	105
Rodney Rijsdijk – Cupkoorts in examentijd	111
Melle Runderkamp – Euforie	117
Janneke van der Horst – De eindeloze schooldag	123
Frank Heinen – ‘Negen tegen acht, en geel wint het!’	127
Thomas Heerma van Voss – Een verdwenen tijdperk	135
Peter Bogert – De nabeschouwing	141
Thijs Pennings – Voor altijd de beste	147
 Auteurs	 153

Voorwoord

Wanneer je in de positie komt om een Champions League-finale te spelen, ben je als trainer uitsluitend bezig met je team in optimale conditie aan de aftrap te laten verschijnen, met het zo perfect mogelijk voorbereiden van het elftal. Er lag ongeveer een maand tussen de gewonnen halve finale tegen Bayern München en de finale in Wenen, met daarin vier competitiewedstrijden; de landstitel was nog niet binnen, al hadden we een ruime voorsprong. Werk genoeg dus.

Voor een coach, die het goede voorbeeld moet geven aan iedereen in zijn omgeving, betekent dat dat je je volledig richt op de actualiteit. Er moeten wedstrijden gewonnen worden, de aanloop naar de finale moet in kaart worden gebracht, die wedstrijd moet terdege worden voorbereid. Dan is er geen ruimte om in sentimentele zin stil te staan bij het bereiken van dat historische moment. Je bent je ervan bewust dat het bijzonder is, maar het stilstaan bij de historische waarde is niet aan de orde. Het elftal moet in zowel fysieke als mentale zin zo goed mogelijk worden klaargestoomd, en in dat proces is het zelfs goed om het sentiment buiten te sluiten, voor zover dat mogelijk is. Ook ter plekke, na aankomst in Wenen, focus je op het duel: bezig zijn met de tactiek, je een voorstelling maken

van hoe de tegenstander je zal benaderen en hoe daarop te reageren, scherp opletten of iedereen fit is, niets aan het toeval overlaten.

Het sentiment komt achteraf. Dan is er ruimte om te overdenken en een gevoel van trots en blijdschap toe te laten. Zeker nu, twintig jaar later, lijkt de waarde van het succes in Wenen groter dan toen. Na de gewonnen finale tegen Milan was er grote blijdschap, als in een roes, maar op afstand is er meer perspectief, het gevoel is meer gelaagd omdat je, los van de waan van de dag van toen, de prestatie en de uniciteit van 24 mei 1995 beter op waarde kunt schatten.

In de laatste week voor de finale was ik vooral bezig om de logische randverschijnselen zo veel mogelijk te kanaliseren. Rondom Ajax was een gekte uitgebroken, de impact van de finale was enorm. Bijzaken als media-aandacht en euforie van de supporters mochten ons niet van de hoofdzaak afleiden: Milan voor de derde keer in één seizoen verslaan. Natuurlijk voel je de spanning en merk je dat ook de spelers een ander-soortige spanning hebben, maar het gaat er in zulke gevallen vooral om geen afwijkende dingen te doen. Mijn assistent-trainer Bob Haarms had hetzelfde voorbereidingsprogramma op papier gezet als altijd, al moest ik daar tegen mijn zin in wel een concessie aan doen. Omdat ik de avond vóór de wedstrijd niet onder een door de UEFA georganiseerde persconferentie uit kon, moest ik het diner met mijn spelers in ons hotel missen. Dat lijkt een kleinigheid, maar ik hecht veel waarde aan die momenten van bij elkaar zijn. Details, ik weet het, maar ze wegen zwaar.

Terugkijkend was de wedstrijd tegen Milan niet onze beste, maar de overwinning was een fantastische beloning voor de totaalprestatie in het seizoen 1994-1995. We zorgden voor een

absoluut hoogtepunt in de geschiedenis van Ajax en het Nederlands voetbal. De diepgang daarvan kon je toen nog niet inschatten. Het is de vraag of die prestatie binnen het huidige krachtenveld van het internationale voetbal te herhalen is.

Het was ontroerend en verbazingwekkend tegelijk te ervaren wat het winnen van de Champions League teweegbracht. Het zien van de uitbundigheid, de vrolijke ontlading, de immense vreugde bij zo veel mensen raakte mij diep. Ongelooflijk... die boottocht door de Amsterdamse grachten, die massa mensen, heel Amsterdam stond op zijn kop. Twintig jaar na dato geeft die herinnering mij het gelukkigste gevoel, een gevoel dat in twintig jaar tijd verdiept is door het besef hoe uniek het winnen van de Champions League met Ajax was.

Louis van Gaal
februari 2015

Weinig woorden, behalve die ene keer

Frank Rijkaard vertoeft ver voorin voor een verdediger, zo vlak voor het einde van de reguliere speeltijd van Ajax-AC Milan. Wil hij zelf scoren in de finale, in de laatste eindstrijd van zijn leven? Het lijkt er warempel op. Beetje gebogen rug van inspanning en concentratie.

Marc Overmars haalt de verre voorzet van Finidi ruim voor de zijlijn in, op de linkervleugel. Hij speelt breed naar Davids. Davids speelt met de rechtervoet breed op Rijkaard. Die wil de combinatie aan met Kluivert, maar Kluivert neemt de bal rommelend mee en scoort zelf, met de punt van de linkerschoen, na een ultieme krachtsinspanning.

Kluivert wordt gek en goochelt met zijn shirt. Hij neemt de bocht naar links, naar de zijlijn en laat zich bedwelmen door euforie. Rijkaard rent de andere kant op, met de bocht naar rechts, ingetogen juichend, terug naar het midden, zich meteen bewust van het slotoffensief van Milan dat zal losbranden. Hij keert even terug naar Kluivert en grijpt hem bij zijn nekvel, om hem na de hoespartij door de zevende hemel weer te laten landen op het gras in Wenen.

Ajax houdt vol en wint in Wenen.

Twee jaar eerder, een andere finale in een andere stad: het toch al bedrukte gezicht van trainer Fabio Capello betreft nog meer als het journalistje uit Nederland hem de vraag stelt die hij moet stellen: 'Wat vindt u ervan dat Frank Rijkaard vertrekt bij AC Milan?'

Capello reageert boos, andere Italianen kijken verstoord op en zijn geschrokken. Ze weten van niets. Rijkaard weg? Internet is dan nog een onbekend fenomeen. Hij antwoordt: 'Ik vind dat een ongepaste vraag nu, na zo'n nederlaag.'

AC Milan heeft op 26 mei 1993 met 1-0 verloren van Olympique Marseille, in München, in de finale van de Champions League. Het was de laatste echte wedstrijd van Marco van Basten, gevelde door oneindig enkelleed. Het was ook de laatste wedstrijd van Frank Rijkaard voor AC Milan.

's Ochtends is een pagina uit *De Telegraaf* per fax bezorgd op de hotelkamer van het journalistje. Rijkaard gaat weg bij Milan. Het is een groot interview: hij heeft alles gezien. Het is genoeg geweest. AC Milan traint nog op de dag van de finale, in een stadionnetje buiten München, in Lohhof. Vier verslaggevers stappen met het nieuws uit *De Telegraaf* in de taxi, op zoek naar Rijkaard. De rit kost tachtig mark. Het journalistje loopt na de training met de fax naar Rijkaard, vlak voordat hij in de bus stapt.

Of het allemaal klopt?

'Ja.'

Of hij de fax wil hebben?

'Ja. Dan heb ik wat te lezen.'

Een paar weken later tekent Rijkaard voor Ajax. Voor twee jaar. Hij weet wat hij wil. Geen drie jaar, niet één seizoen. Voor twee jaar terug naar Ajax, waar het begon. Daarna is hij klaar met voetballen.

Hij krijgt in die twee jaar alles wat hij wil. Kampioenschappen. Een schitterende ontvangst in Triëst, in Noord-Italië, na een mooie zege op zijn vorige club, AC Milan, in de groepsfase. De tweede van drie zeges op AC Milan in dat legendarische seizoen 1994-1995. Doodstil is het volk na het laatste fluitsignaal van scheidsrechter Mikkelsen. Dan klinkt er applaus. Als Rijkaard het publiek bedankt, zwelt het applaus aan tot een ovatie. Tifosi erkennen de sportieve topprestatie en vergeten hun verdriet. Zelfs het journalistje wrijft in zijn ogen van emotie.

‘Sportemotie is de mooiste emotie,’ zegt Marc Overmars twintig jaar later in de Arena, als hij door zijn koffie roert. Overmars kan zijn emoties doorgaans goed bedwingen, vertelt hij, behalve als het om sport gaat.

‘Van Basten met zijn crèmeleren jasje in San Siro, bij zijn gedwongen afscheid.’

Rijkaard in Triëst. Ja, dat is ook zo’n moment. Oneindig mooi.

Overmars en al die andere Ajacieden, de meesten jong en leergierig, waren dankbaar voor het feit dat Rijkaard was teruggekeerd naar Ajax: ‘Een persoonlijkheid. Een beest van een kerel.’

Overmars struint op die januaridag van 2015 door de etalage met herinneringen: ‘Weet je wat mooi was? Een moment in de eerste week met Nwankwo Kanu, bij ons op de training. Kanu duwde Rijkaard met een schouder op de grond. Toen wisten we: dat zit goed. Niemand duwde Rijkaard omver. We stonden allemaal naar elkaar te kijken. Ook Rijkaard vond het mooi.’

Rijkaard was niet naar Amsterdam gekomen om de grote jongen uit te hangen, of om zijn loopbaan tegen betaling af te bouwen. Hij was gekomen om te winnen.

‘Hij was een informele leider,’ zegt Overmars. ‘Hij hoefde niet constant te praten. Echt niet. Hij nam je eens apart. Dan zei hij iets, eventjes, in het voorbijgaan. Dat maakte zo veel indruk. We hadden respect voor hem. Hij kwam uit het grote Italië. Later heb ik hem ook als trainer meegemaakt. Als speler was alles om het voetbal heen eigenlijk te veel voor hem. Activiteiten, een interview. Maar als coach? Tot in de perfectie was alles geregeld, met oog voor detail. Fantastisch. Ik vond hem echt een heel goede trainer. Als bondscoach, en ook bij Barcelona, in mijn nadagen bij die club. Ik zat soms niet eens bij de selectie toen. Maar hij kon dat goed uitleggen. Hij had heel veel controle.’

Rijkaard was gerijpt in Milaan. Hij vluchtte in 1987 weg bij Ajax, na ruzie met de bemoeizuchtige Cruijff. Maar hij keerde dus terug, in 1993. Bewust. Om te winnen. Om vriendschappen te sluiten. Om informeel te leiden. Niet meer, niet minder. En dus was hij blij met die ovatie in Triëst en tegelijkertijd bedroefd om de vroege wissel van zijn vriend Peter van Vossen, die geen bal vasthield en voor wie Louis van Gaal onverbiddelijk was. Die nacht, in het vliegtuig naar Amsterdam, legde Rijkaard zijn arm om de schouder van Van Vossen. Ze waren vrienden, rookmaatjes.

Een half jaar na Triëst wint Ajax de finale, weer van AC Milan. Van Vossen zit op de bank, want Overmars is terug. De Ajacieden vierten feest in een hotel in Wenen, achter gesloten deuren. Journalisten wachtten op uitspraken van Kluivert, die in het uur na de wedstrijd overmand is door emotie. Verslaggevers nemen de tijd, de dag erna is Hemelvaartsdag, dan kunnen ze hun grote stukken schrijven. Pas op vrijdag verschijnt de eerste krant na de finale.

Karin Bloemen laat in haar decolleté kijken, maar iedereen

wacht op Kluivert, met zijn hemelbestormende welkom in de wereld van het topvoetbal. En op Rijkaard, die het afscheid krijgt dat hij verdient. Dan draagt Kluivert een blond meisje van de trap en laat hij zich een paar vragen in het oor fluisteren door een Nederlandse journaliste, tot woede van de ervaren verslaggevers.

‘Is dit nieuwe journalistiek?’

Van Rijkaard geen spoor. Assistent-trainer Bobby Haarms staat met een glas whisky aan de bar. Ook hij is emotioneel. Hij vertelt over de speciale trainingen die nodig waren om Rijkaard fit te krijgen voor de laatste grote strijd in zijn voetballevens. Hij had kniepijn. Ze leden samen en ze genoten samen. Zo intiem, dat taktaktaktak van Bobby. Het lukte allemaal net.

Rijkaard moest winnen. Het mocht niet misgaan. Het is zoals Overmars het zei: dat Rijkaard meestal weinig woorden gebruikte. Maar in Wenen nam hij het hele elftal apart, vertelt Haarms daar aan de bar, terwijl het ijsklontje tegen zijn glas tikt. Zijn ogen twinkelen.

‘Frank heeft zijn mond flink geroerd. We zouden nooit winnen als we zo zouden doorgaan. Hij zette zaken recht en herinnerde iedereen aan zijn taken. De spelers hingen aan zijn lippen. Louis hield even zijn mond. Ik denk dat Franks aanwezigheid van beslissende invloed is geweest.’

Dat is knap voor een man over wie Aad de Mos elf jaar eerder had gezegd, na de uitschakeling tegen de bikkels van Bohemians uit Praag, dat je met hem de oorlog nooit zou winnen. Bij Milan werd hij de grote prof. Als voetbal dan toch oorlog is, heeft Rijkaard alle oorlogen gewonnen. Hij heeft alles gezien. En intussen bleef hij die gewone, humoristische, stijlvolle, waar nodig bikkelharde, beetje sarcastische jongen uit Amsterdam, die je niet-begrijpend kon aankijken als je een

ogenschijnlijk gewone vraag stelde. Een vraag als: 'Ga je na Ajax nog ergens voetballen?'

'Ja, in het Vondelpark.'

Frank Rijkaard. Dromer, voetballer, roker. Liefhebber van de betere muziek. Vriend ook van David Endt, voormalig perschef en later elftalleider. Endt schreef in Rijkaards tijd bij AC Milan een boek met de titel: *Twintig brieven aan Frank Rijkaard en één brief terug*. In de brief van Rijkaard aan Endt staat:

Positief denken.

Elke dag is er een.

Van het leven moet je iets maken.

Wees tevreden met jezelf.

Het zijn kale zinnnetjes. Geen woord te veel. Geen woord te weinig. Elke zin past bij Frank Rijkaard. Hij dacht positief; hij wist dat elke dag er een was; hij maakte iets van zijn leven. En tevreden zijn met zichzelf, dat lukte doorgaans goed.

Na de finale in Wenen ligt de hand van Seedorf op Rijkaards imposante dij, tijdens het interview met de televisie. Het is een prachtig beeld van verbinding, van vriendschap, van meester en leerling. Rijkaard speelt met de hand. Niet zenuwachtig, maar liefdevol.

Een paar dagen later neemt Frank Rijkaard afscheid in De Meer, thuis tegen FC Twente. Supporters steken vuurwerk af. Wat hij gaat doen, luidt de vraag.

'Leven,' zegt Rijkaard. Hij is dan pas tweeëndertig.

Hij leeft. Als handelaar in onderbroeken, als bondscoach, als trainer van Sparta, Barcelona, Galatasaray. Soms verdwijnt hij in het ogenschijnlijke niets. Dan opeens duikt hij weer op.

Als het journalistje zich in Barcelona langs het trainingsveld

meldt om weer een succesverhaal op te tekenen, loopt Rijkaard naar het hek en vraagt: 'Wat doe jij hier?'

Nou ja, een stuk schrijven over Barcelona.

'O, is goed. Kom morgen maar.'

Op zijn kamertje rookt hij drie sigaretten in een gesprekje van twintig minuten. Hij ligt op de bank. Rook kringelt naar het plafond.

Nog even een klassieker

De spelersbus van Ajax stuift door de meinacht, ergens op de snelweg tussen Rotterdam en Amsterdam, als aan boord de mobiele telefoon van Gerard van der Lem begint te rinkelen. Niet alle Ajacieden hebben al zo'n ding, maar Van der Lem dus wel. Laten we ons er zo'n groot, lomp geval bij voorstellen, zo'n draagbare vrieskist met harde, elektronische rinkeltoon.

Van der Lem grijnst, want hij weet al wie de beller is. Met een druk op de knop brengt hij de verbinding tot stand, als begroeting zal hij 'Gerard' hebben gezegd of 'Van der Lem', en ja hoor, de stem die zijn oor binnen dringt, is die van Louis van Gaal, de hoofdtrainer, helemaal vanuit Napels. Van Gaal is in Italië om de tegenstander van volgende week aan het werk te zien.

Het is bij elven. De trainer weet dat zijn spelers en zijn assistent, die vandaag waarnemend hoofdcoach is, onderhand wel aan de thuisreis zijn begonnen, na een klassieker in De Kuip die op voorhand al bizar was: donderdagavond, kampioensschaal al in de knip. Ongebruikelijke omstandigheden. Vier dagen eerder had Ajax in het Olympisch Stadion de landstitel geprolongeerd door op zijn dooie akkertje Volendam met 4-1 te kloppen. Ongeslagen de beste van Nederland, maar als een climax voelde het niet. Het landskampioenschap

als opwarmertje, zulke tijden zijn het voor de club.

Wat hebben we gedaan, wil Van Gaal weten. Zijn stem is doordringend als altijd: de spelers die dicht bij Van der Lem zitten, kunnen hem horen. Ze verkneukelen zich. Van der Lem maakt een showtje van het telefoongesprek.

‘Wat we hebben gedaan?’ herhaalt hij plagerig. Het is meteen grappig, want er bestaan weliswaar veel mensen die plat Amsterdams spreken, maar niemand spreekt zo plat Amsterdams als Gerard van der Lem. Je kunt er plakken van snijden.

Het is even stil.

‘Gewonnen natuurlijk,’ zegt Van der Lem.

Weer even stilte.

‘Vijf-nul.’

De spelers grinniken. Van Gaals verrukte, luide stem springt uit Van der Lems mobiele telefoon als uit een kleine transistor-radio.

‘Nee, Louis,’ zegt Van der Lem. ‘Geen grap. Vijf-nul. Het is echt zo.’

Gelach. Die trainer toch. Denkt dat hij in de maling genomen wordt. Hij zal de videoband nog wel terugkijken, als altijd, en dan zal hij paf staan van het staaltje bijna achteloos machtsvertoon van zijn ploeg, die zich in eigen land volmaakt onverslaanbaar weet – en in Europa trouwens ook, tot dusver.

De bus suist over het asfalt. Amsterdam doemt op. De donderdag loopt op zijn laatste benen. Het was inderdaad geen grap, van die 5-0, maar op een bepaalde manier ook weer wel. Het is 18 mei 1995. Nog zes nachties slapen. Het aftellen is begonnen.

